

Poor psychology: Poverty, shame, and decision making

Arnoud Plantinga

Arm zijn betekent veel meer dan te weinig geld hebben. Armoede beïnvloedt wat je denkt, wat je doet en hoe je je voelt. Er is steeds meer aandacht voor de eerste twee, maar er is nauwelijks onderzoek naar de emotionele effecten van armoede. In het bijzonder is de rol van schaamte in armoede onderbelicht.

Schaamte onderzoeken is belangrijk om twee redenen. Ten eerste is het een hele sterke negatieve emotie, dus moeten we onnodige schaamte voorkomen. Ten tweede gaat schaamte vaak samen met specifiek gedrag dat armoede in stand kan houden, waardoor een vicieuze cirkel van armoede ontstaat. In deze dissertatie onderzoek ik de rol van schaamte in armoede, en test ik of mensen met lage inkomens anders omgaan met financiële afwegingen dan mensen met hoge inkomens.

Schaamte

In een onderzoek onder Nederlanders tussen 18 en 65 jaar zei ongeveer 1 op 7 zich te schamen voor zijn of haar financiële situatie. Schaamte komt veel vaker voor onder mensen die het financieel moeilijk hebben. Ook gaat schaamte samen met verschillende negatieve psychologische effecten, zoals stress, piekeren en een verminderd gevoel van controle. Mensen die schaamte ervaren vertonen ook ander gedrag: ze ervaren vaker negatieve financiële gebeurtenissen (zoals een rekening niet op tijd betalen) en vinden hun leengedrag minder verantwoord.

Een onderzoek met Amerikaanse en Britse deelnemers laat zien dat mensen die zich schamen voor hun financiële situatie meer geïnteresseerd zijn in status. Ook geven ze relatief meer geld uit aan statusproducten. Onder Nederlanders gaat schaamte samen met meer eenzaamheid en minder sociale contacten. Op de lange termijn blijkt dat als iemands financiële situatie verslechtert, diegene het jaar daarop waarschijnlijk minder sociaal contact heeft. Het omgekeerde geldt ook: minder sociaal contact gaat samen met een slechtere financiële situatie in het volgende jaar.

Opportunitetskosten

Ten slotte onderzoek ik opportunitetskosten: alles wat je niet kiest. Je kunt je geld maar één keer uitgeven: als je een nieuwe fiets koopt, kun je van dat geld geen boodschappen meer doen. Eerder onderzoek voorspelde dat mensen met lage inkomens vaker nadenken over deze kosten, juist omdat ze minder te besteden hebben. In vijf experimenten bleek echter zowel rijk als arm geneigd om er te weinig aandacht aan te besteden.